

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

Klasa: 022-03/14-12/12
Urbroj: 50301-04/12-14-14
Zagreb, 15. svibnja 2014.

REPUBLIKA HRVATSKA
65 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

Primljeno:	15-05-2014	
Klasifikacijski znak	021-12/14-09/17	65
Preduzeće / broj:	50-14-04	-
		Pol. Voj.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Predmet: Izvješće o radu pravobraniteljice za osobe s invaliditetom za 2013. godinu - mišljenje Vlade

Veza: Pismo Hrvatskoga sabora, klase: 021-12/14-09/17, urbroja: 65-14-03, od 1. travnja 2014. godine

Na temelju članka 122. stavka 2. Poslovnika Hrvatskoga sabora (Narodne novine, broj 81/2013), Vlada Republike Hrvatske o Izvješću o radu pravobraniteljice za osobe s invaliditetom za 2013. godinu, daje sljedeće

MIŠLJENJE

Vlada Republike Hrvatske, u odnosu na Izvješće o radu pravobraniteljice za osobe s invaliditetom za 2013. godinu, koje je predsjedniku Hrvatskoga sabora podnijela pravobraniteljica za osobe s invaliditetom, aktom od 31. ožujka 2014. godine, ukazuje na sljedeće:

Vezano uz poglavlje 3. "Aktivnosti Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom", točku 3.2. "Pristup pravosuđu", u dijelu koji se odnosi na djelomično uvažavanje prijedloga pravobraniteljice na ranije važeći Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći (Narodne novine, br. 62/2008, 44/2011 i 81/2011), potrebno je napomenuti da je novi Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći (Narodne novine, broj 143/2013), koji je stupio na snagu 1. siječnja 2014. godine, u odnosu na dotadašnji Zakon, uvelike prilagođen građanima, na način da je svrha pravne pomoći ostvarenje jednakosti svih pred zakonom, djelotvorno ostvarenje pravne zaštite, te pristupa sudu i drugim javnopravnim tijelima pod jednakim uvjetima. U tom smislu, odredba članka 11. Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći propisuje da se primarna

pravna pomoć pokreće izravnim obraćanjem pružatelju primarne pravne pomoći koja se može pružiti u svakoj pravnoj stvari, iz čega proizlazi da svi građani Republike Hrvatske mogu ostvariti pravo na pristup sudu i drugim javnopravnim tijelima pod jednakim uvjetima.

Nadalje, potrebno je napomenuti da se u Izvješću u nedostatnoj mjeri konstatiraju pozitivni pomaci i promjene u zatvorskom sustavu, ne sagledavajući na taj način sustav u cjelini. Samom činjenicom da zatvorski sustav participira vrlo malim postotkom učešća pritužbi, kao i činjenicom da je u nekoliko kaznenih tijela realiziran niz adaptacija u smislu usklađivanja sa zakonskom regulativom, može se zaključiti da je u zatvorskom sustavu učinjen određeni napredak. Također, Vlada Republike Hrvatske napominje da bi navedenu problematiku trebalo promatrati u kontekstu realnih mogućnosti, ekonomske krize, kao i stvarnih potreba. S obzirom na to da se primjedbe iz Izvješća odnose primarno na osobe smanjene pokretljivosti, potrebno je napomenuti da je na dan 31. prosinca 2013. godine u kaznenim tijelima Republike Hrvatske na izdržavanju kazne zatvora bilo ukupno 68 osoba smanjene pokretljivosti, i to 9 pokretnih uz pomoć kolica za invalide i 57 zatvorenika pokretnih uz pomoć štake ili drugog sličnog pomagala. Iako je, statistički gledano, u zatvorskom sustavu riječ o relativno malom broju zatvorenika koji su osobe s invaliditetom, ovoj populaciji zatvorski sustav pridaje posebnu i sve veću pažnju, te je unutar svojih smještajnih kapaciteta osigurao, prema sadašnjim pokazateljima, dostatan broj soba. Također, treba istaknuti da Kaznionica u Glini, Zatvor u Osijeku, Zatvor u Puli i Kaznionica u Lepoglavi imaju prostorije prilagođene osobama s invaliditetom, koje su opremljene prilagođenim sanitarijama i rukohvatima te je omogućen pristup kolicima, a u Zatvoru u Bjelovaru u tijeku je realizacija građevinskih radova u smislu prilagodbe prostora za smještaj zatvorenika s invaliditetom i izgradnja rampe, sukladno preporukama pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, a prema standardima propisanim Pravilnikom o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti (Narodne novine, broj 78/2013).

Vezano uz navod koji se odnosi na pritužbe zatvorenika o neadekvatnoj zdravstvenoj zaštiti za osobe s invaliditetom, Vlada Republike Hrvatske ističe da je zatvorenicima osigurano liječenje, te mjere i aktivnosti zdravstvene zaštite u javnom zdravstvu u opsegu kao i za osigurane osobe iz obveznog zdravstvenog osiguranja. Također, prijem na specijalističke preglede, dijagnostičke postupke i ostale zdravstvene usluge omogućen je svim zatvorenicima, uključujući i onima s invaliditetom, kojima je dostupniji u kraćem vremenskom razdoblju nego ostalim zatvorenicima. Što se tiče omogućavanja fizikalne terapije, valja istaknuti da je realizacija terapije omogućena u Zatvorskoj bolnici u Zagrebu, gdje se može obavljati ambulantno i stacionarno. U nekim kaznenim tijelima ova terapija omogućava se na taj način da se zatvorenici sprovode ambulantno u zdravstvene ustanove u lokalnoj zajednici. Osim toga, potrebno je napomenuti da je Zatvor u Požegi, slijedeći preporuku pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, pokrenuo postupak prijema medicinske sestre, čime se osigurava kontinuirana medicinska skrb tijekom prve i druge smjene.

Također je važno istaknuti da se zatvorenicima, sukladno članku 155. Zakona o izvršavanju kazne zatvora (Narodne novine, br. 128/99, 55/2000, 59/2000, 129/2000, 59/2001, 67/2001, 11/2002, 76/2007, 27/2008, 83/2009, 18/2011, 48/2011, 125/2011, 56/2013 i 150/2013), može odobriti prekid izdržavanja kazne zatvora ako zatvorenik oboli od teške akutne bolesti ili mu se znatno pogorša postojeća kronična bolest, a nema uvjeta za liječenje u kaznionici, odnosno zatvoru.

Slijedom navedenoga, vidljivo je da su učinjeni pomaci vezani uz ovu problematiku, a osobito treba uzeti u obzir i činjenicu da su određena kaznena tijela smještena u vrlo starim građevinama, te da se neke od njih nalaze u samom središtu grada. Također, vidljivo je da je u proteklom izvještajnom razdoblju zatvorski sustav nastojao slijediti dosadašnje preporuke pravobraniteljice za osobe s invaliditetom te da se, unatoč svim otežavajućim faktorima, upravitelji i djelatnici u kaznenim tijelima, spremno i maksimalno prilagođavaju potrebama zatvorenika - osoba s invaliditetom u postojećim okvirima (arhitektonskim, financijskim i zakonskim) unutar kojih cjelokupni sustav djeluje.

Nadalje, u odnosu na navode u točkama 3.3. "Jednakost i nediskriminacija" i 3.18. "Sudjelovanje u kulturnom životu, rekreaciji, razonodi i sportu", a u vezi s člankom 4. Zakona o izmjenama i dopuni Zakona o sportu (Narodne novine, broj 94/2013), potrebno je istaknuti da u navedenim primjerima nije bilo diskriminatorskog ponašanja. Naime, diskriminacija podrazumijeva da se osoba stavlja u neravnopravni položaj u odnosu na druge osobe u usporedivoj situaciji, što ovdje nije bio slučaj jer nije riječ o usporedivim situacijama, te su stoga navodi neutemeljeni. Prije svega potrebno je naglasiti da sve kategorije sportaša u Republici Hrvatskoj ostvaruju jednaka prava kroz programe Hrvatskog olimpijskog odbora, Hrvatskog paraolimpijskog odbora i Hrvatskog sportskog saveza gluhih, u smislu uvjeta za ostvarivanje rezultata (financiranje stručnog rada i ostali uvjeti), stipendija za kategorizirane sportaše, upisa u škole, studentskih domova i slično. Navedena zakonska odredba odnosi se na nagrade i naknade u sportu, te je važno naglasiti da su nagrade i naknade zahvala države za promociju u svijetu i za izvrsnost, a razlozi koji čine razliku u vrednovanju između postignuća u tri kategorije su: masovnost, koja se očituje u ukupnoj populaciji ljudi koja čini ili može činiti konkurenciju u svakoj od tih kategorija (dakle, broj osoba s invaliditetom ili gluhih osoba u odnosu na populaciju onih koji ne spadaju u neku od ovih kategorija); odnos broja sportaša, vrhunskih sportaša, klubova i saveza koji čine svaki od ta tri sustava sporta u Republici Hrvatskoj, ali i svijetu; te činjenica da sportaši s invaliditetom unutar jedne sportske discipline imaju više kategorija sukladno stupnju invaliditeta (primjerice bacanje kugle), pa sarnim time i više olimpijskih pobjednika.

U točki 3.7. "Poštivanje doma i obitelji" pravobraniteljica navodi da iz odredbi Obiteljskog zakona (Narodne novine, br. 116/2003, 17/2004, 136/2004, 107/2007, 57/2011, 61/2011 i 25/2013) proizlazi da je osoba koja je lišena poslovne sposobnosti ex lege lišena i prava na roditeljsku skrb, te navodi da to predstavlja diskriminaciju osoba s invaliditetom lišenih poslovne sposobnosti i povredu članka 23. Konvencije o pravima osoba s invaliditetom. S tim u vezi Vlada Republike Hrvatske ističe da je Konačnim prijedlogom obiteljskog zakona (koji je u saborskoj proceduri) određeno da ako je osoba koja je roditelj djeteta lišena poslovne sposobnosti, u dijelu u kojem nije u stanju ostvarivati roditeljsku skrb, nastupa mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi. Naime, predviđeno je da mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi radi pravnih zapreka nastupa u slučajevima kada je roditelj djeteta maloljetna osoba ili osoba lišena poslovne sposobnosti u dijelu u kojem nije u stanju ostvarivati roditeljsku skrb. Taj roditelj ne može zastupati dijete, a ako je lišen poslovne sposobnosti ne može ga zastupati u dijelu u kojem je lišen poslovne sposobnosti. Dijete zastupa zakonski zastupnik koji je dužan poštovati mišljenje djetetova roditelja. U slučaju neslaganja roditelja i zakonskog zastupnika djeteta oko zastupanja djeteta u vezi s odlukama koje su bitne za dijete, odluku o tome donosi sud u izvanparničnom postupku na zahtjev djeteta, roditelja i zakonskog zastupnika djeteta. Dok traje mirovanje ostvarivanja roditeljske skrbi skrb o osobnim pravima djeteta, samostalno ili zajedno s navedenim roditeljem, ostvaruje drugi roditelj ili druga osoba kojoj sud ili centar za socijalnu skrb povjeri ostvarivanje roditeljske skrbi, odnosno skrbništvo nad djetetom. Mirovanje ostvarivanja

roditeljske skrbi radi pravnih zapreka prestaje kada prestanu postojati razlozi zbog kojih ostvarivanje roditeljske skrbi miruje. Iznimno, maloljetni roditelj može odrediti osobno ime djetetu. Slijedom navedenoga vidljivo je da se u odnosu na važeći Obiteljski zakon uvodi novi institut mirovanja ostvarivanja roditeljske skrbi, kojim se omogućuje ostvarivanje dijela roditeljske skrbi od strane maloljetnog roditelja u granicama njegovih sposobnosti i omogućavanjem ostvarivanja dijela roditeljske skrbi od strane roditelja koji je poslovno nesposoban u granicama njegovih sposobnosti.

Nadalje, u Izvješću se navodi i da je lišenje poslovne sposobnosti korišteno kao prečica za odvajanje djece od njihovih roditelja, iako zakonodavstvo poznaje instrumente obiteljsko-pravne zaštite koji bi se jednako trebali primjenjivati, kako na roditelje bez invaliditeta, tako i na roditelje s invaliditetom. U vezi s navedenim, Vlada Republike Hrvatske napominje da se bez navođenja kvantitativnih podataka o broju ili postotku osoba lišenih poslovne sposobnosti odvojenih od djece, u odnosu na osobe koje nisu lišene poslovne sposobnosti, dovodi u pitanje vjerodostojnost citirane tvrdnje.

U točki 3.8. "Jednakost pred zakonom" pravobraniteljica ističe prijedlog da se Obiteljskim zakonom zajamči redovito preispitivanje odluke o skrbništvu, ukidanje mogućnosti lišenja poslovne sposobnosti u potpunosti, te predlaže zakonom utvrditi davanje prednosti izboru šticećenika za osobu skrbnika i posebnog skrbnika. Sukladno Konačnom prijedlogu obiteljskog zakona, u institutu skrbništva, centar za socijalnu skrb dužan je svake tri godine preispitati potrebu skrbničke zaštite šticećenika i o tome sastaviti izvješće. Nadalje, predviđena je i obveza djelomičnog lišenja poslovne sposobnosti kao pravilo, i to samo u dijelovima u kojima je to doista potrebno za zaštitu prava šticećenika, a institut potpunog lišenja poslovne sposobnosti potpuno se napušta. Konačni prijedlog obiteljskog zakona također omogućuje da za skrbnika bude imenovano i više od jedne osobe, kao i da se imenuje zamjenik skrbniku, čime je moguće spriječiti zastoj u obavljanju poslova skrbnika u slučajevima trenutne spriječenosti skrbnika. Također, uvodi se zakonska obveza poštivanja prije izraženih stavova i želja šticećenika, te se omogućava svakoj osobi da u vrijeme postojanja poslovne sposobnosti imenuje osobu koju bi želio imati za skrbnika, čime se u hrvatski pravni sustav uvodi institut anticipiranih naredbi.

Nadalje, a vezano točku 3.9. "Pristupačnost" u kojoj je navedeno da kad bi se prilikom projektiranja i izgradnje poštivali propisi, dodatni troškovi bi bili nerazmjerno mali u odnosu na dobrobit koju bi pristupačne građevine imale, te da odgovornost za neprimjenu i kršenje zakona snosi u najvećem dijelu tehnička struka, ali i uredi za izdavanje akata za gradnju te povjerenstva za provođenje tehničkih pregleda građevina, Vlada Republike Hrvatske napominje da je iz godišnjih izvješća koja se pripremaju u okviru Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine, jasno vidljivo da je od 2009. godine zabilježen kontinuirani pad broja intervencija u postupcima izdavanja akata za građenje i uporabnih dozvola. Tijekom 2013. godine došlo je do dodatnog pada broja intervencija od 40% u odnosu na prethodnu godinu. Naime, zabilježeno je 7 intervencija u postupku izdavanja akata za građenje (0,16% od 4.294 ukupno izdana akta) i 3 intervencije u postupku izdavanja uporabnih dozvola za građevine (0,24% od 1.264 ukupno obavljena tehnička pregleda i izdanih uporabnih dozvola). To znači da je samo u spomenutom broju intervencija utvrđeno odstupanje od propisanih odredbi, te su one ispravljene.

U vezi s točkom 3.10. "Zdravlje", a u odnosu na napomene o kršenju prava na zdravlje djece osoba s invaliditetom i osoba s invaliditetom, Vlada Republike Hrvatske ističe da nadležna tijela poduzimaju sve odgovarajuće mjere kako bi se osobama s invaliditetom

osigurao pristup zdravstvenoj zaštiti i uslugama rehabilitacije vezanim uz zdravstvenu zaštitu, a posebno se to odnosi na pružanje zdravstvene zaštite u istom opsegu, kvaliteti i standardu dostupnih zdravstvenih i rehabilitacijskih mjera usluga. Također, pružaju se rehabilitacijske usluge koje su posebno usmjerene potrebama osoba s invaliditetom, upravo zbog njihovog zdravstvenog stanja, kao i usluge namijenjene sprječavanju pogoršanja invaliditeta te najvećeg mogućeg ograničavanja njegovih posljedica, uključujući usluge usmjerene na djecu i starije osobe. Posebna pozornost obraća se upravo provođenju svih oblika zdravstvene zaštite usmjerene prema djeci, s ciljem poboljšanja kvalitetne zdravstvene zaštite za svu djecu, pa tako i za djecu osobe s invaliditetom.

Nadalje, vezano uz točku 3.12. "Odgoj i obrazovanje", potrebno je istaknuti da, sukladno članku 22. stavku 5. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (Narodne novine, br. 87/2008, 86/2009, 92/2010, 105/2010, 90/2011, 16/2012, 86/2012 i 94/2013), elemente i kriterije za izbor kandidata za upis u srednje škole donosi ministar znanosti, obrazovanja i sporta. Odluka o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u srednju školu donosi se za svaku školsku godinu, te se kriteriji tijekom godina mogu mijenjati. U svrhu unaprjeđenja kvalitete upisnog procesa, te stvaranja povoljnijih preuvjeta nakon završetka osnovnog obrazovanja, uspostavljen je informacijski sustav prijave i upisa u srednje škole, posredstvom kojeg je moguće vođenje podataka elektroničkim putem, na korist svih uključenih korisnika te poboljšanja povezanosti osnovnog i srednjeg obrazovanja. Ovakav model prijave i upisa omogućuje Ministarstvu znanosti, obrazovanja i sporta bolju kontrolu upisnog procesa i nadzor provođenja, te dostupnost točnih podataka u svakoj fazi postupka u svakomu trenutku i samim time bolje planiranje i organizaciju upisa.

Posebnu pažnju je potrebno usmjeriti na kategoriju učenika za koje se predviđa da bi nakon završetka osnovnog školovanja mogli imati otežan pristup tržištu rada, odnosno učenicima s teškoćama koji su osnovnu školu završili prema posebnom ili prilagođenom programu ili redovnom nastavnom programu uz individualizirani pristup ili su imali teška zdravstvena oštećenja ili kronične bolesti i/ili dulje liječenje koji su utjecali na postizanje rezultata tijekom prethodnog obrazovanja te značajno smanjili mogućnost izbora srednjoškolskog programa. Sukladno Odluci o elementima i kriterijima za izbor kandidata za upis u I. razred srednje škole za školsku godinu 2013./2014., učenici s teškoćama u razvoju mogli su ostvariti pravo na izravan upis u srednju školu, uz predočenje odgovarajuće i potpune dokumentacije, i to: rješenja ureda državne uprave u županiji, odnosno Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport Grada Zagreba, o primjerenom obliku školovanja u osnovnoj školi; stručnog mišljenja nadležnog školskog liječnika (specijalist školske medicine), koji je pratio učenika tijekom prethodnog obrazovanja, o utvrđenim zdravstvenim smetnjama koje mogu značajnije sužavati mogući izbor obrazovnih programa i zanimanja, a na osnovi medicinske specijalističke dokumentacije; te stručnog mišljenja službe za profesionalno usmjeravanje Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, o sposobnostima i motivaciji učenika za najmanje tri primjerena programa obrazovanja (strukovnog, umjetničkog i/ili gimnazijskog).

Nadalje, a u vezi s iznesenim mišljenjem na prijedlog strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije, Vlada Republike Hrvatske napominje da je cilj hrvatskoga obrazovnog sustava osigurati kvalitetno obrazovanje dostupno svima pod jednakim uvjetima, u skladu s mogućnostima, a navedena strategija će predstavljati veliki korak naprijed u kontekstu inkluzivnog obrazovanja, s tim da je potrebno napomenuti da propisi u Republici Hrvatskoj već podupiru integraciju djece s teškoćama u razvoju u sustav redovnog obrazovanja. Naime, u navedenoj strategiji, kao jedan od sedam ciljeva ranog i predškolskog, osnovnoškolskog i

srednjoškolskog odgoja i obrazovanja, navodi se razvoj cjelovitog sustava podrške učenicima, te se prvenstveno teži uspostavi individualne podrške učenicima, i to kroz: uspostavu standardiziranih mehanizama rane identifikacije razvojnih potreba i mogućih teškoća djece; uspostavu cjelovitog sustava podrške djeci i učenicima u odgojno-obrazovnim ustanovama (mehanizmi rane intervencije, praćenja i savjetovanja u vrtićima, mehanizmi identifikacije, savjetovanja i praćenja u školama i učeničkim domovima, dodatni mehanizmi identifikacije, savjetovanja i praćenja u školama i učeničkim domovima za učenike s teškoćama, mehanizmi podrške u učenju u školama i učeničkim domovima, odgojno-obrazovne ustanove kao prijateljsko okruženje za djecu i učenike s teškoćama, sustavna skrb o darovitima); izgradnju kapaciteta cjelovitog sustava podrške djeci i učenicima; te osiguravanje dvogodišnjeg besplatnog integriranog predškolskog odgoja i obrazovanja za svu romsku djecu.

Također, u Izvješću je ukazano na velik broj zaprimljenih pritužbi studenata s invaliditetom koje su se odnosile na teškoće u ostvarivanju stipendije, smještaj u studentski dom i upis na studij. Vlada Republike Hrvatske ističe da je Ministarstvo znanosti obrazovanja i sporta u zadnjih nekoliko godina uspostavilo sustav potpora studentima s invaliditetom koji funkcionira učinkovito i omogućava primjereno rješenje za stanovanje tijekom studiranja, financijsku potporu za troškove studija, naknadu troškova prijevoza i osiguravanje troškova školarine za studente s invaliditetom poslijediplomskih studija, te studentima s invaliditetom upisanim na prvu godinu sveučilišnih i stručnih studija. Stipendiranje redovitih studenata s invaliditetom omogućeno je putem Nacionalne zaklade za potporu učeničkom i studentskom standardu, te im je omogućen izravan smještaj u studentski dom sukladno kriterijima za raspodjelu mjesta redovitim studentima u studentskim domovima studentskih centara i učeničkim domovima u Republici Hrvatskoj koji se utvrđuju za svaku akademsku godinu. Osim toga, potrebno je istaknuti da su osigurani svi potrebni preduvjeti za uključivanje studenata s invaliditetom u sustav visokog obrazovanja, a daljnje aktivnosti na njihovoj integraciji u akademsku zajednicu, kao i briga za osnovne uvjete za uspješno savladavanje studijskog programa (prilagođena literatura, arhitektonske barijere, prilagodba nastave, praćenje nastave i metode), sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju (Narodne novine, br. 123/2003, 105/2004, 174/2004, 2/2007 - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 46/2007, 45/2009, 63/2011, 94/2013 i 139/2013) te načelu autonomije visokih učilišta, u nadležnosti su samih visokih učilišta.

Vezano uz točku 3.13.2. "Profesionalna rehabilitacija", Vlada Republike Hrvatske napominje da su Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom (Narodne novine, broj 157/2013) i Pravilnikom o profesionalnoj rehabilitaciji i centrima za profesionalnu rehabilitaciju osoba s invaliditetom (Narodne novine, broj 44/2014) propisani ujednačeni kriteriji i mjerila za provedbu profesionalne rehabilitacije koji će omogućiti uspostavu cjelovitog pojedinačno usmjerenog rehabilitacijskog pristupa uključivanju osoba s invaliditetom na tržište rada. Također, Zakonom o mirovinskom osiguranju (Narodne novine, broj 157/2013), koji je stupio na snagu 1. siječnja 2014. godine, profesionalna rehabilitacija u mirovinskom osiguranju znatno je unaprijeđena u odnosu na dotadašnje uređenje toga instituta, i to na taj način da potakne interes osiguranika za korištenjem toga prava i ostajanjem u svijetu rada. Profesionalnu rehabilitaciju provodit će specijalizirane javne ustanove koje provode profesionalnu rehabilitaciju osoba s invaliditetom, a nakon provedene rehabilitacije Hrvatski zavod za zapošljavanje posredovat će pri zapošljavanju tih osoba. Budući da je posebnim propisima omogućeno više pogodnosti za zapošljavanje osoba s invaliditetom (kvote zapošljavanja, olakšice za doprinose i dr.) te pogodnosti primjenjivat će se i na osiguranike koji su se profesionalnom rehabilitacijom osposobili za rad. Time će se ostvariti temeljni cilj toga instituta, a taj je da se osiguranici što

duže zadrže u radnom odnosu, za što se zalaže i pravobraniteljica za osobe s invaliditetom. U ostvarenju toga cilja posebno je značajna veća koordinacija svih čimbenika u postupku profesionalne rehabilitacije.

U vezi s točkom 3.14. "Zapošljavanje i rad", odnosno primjedbama koje se odnose na Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom (u smislu da taj Zakon nije propisao tko se sve smatra osobom s invaliditetom te kojim se dokazima dokazuje status osobe s invaliditetom u svrhu ostvarivanja prava prednosti pri zapošljavanju), Vlada Republike Hrvatske ističe da je navedenim Zakonom jasno uređena definicija osobe s invaliditetom, i to u skladu s Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom. Naime, vezano uz dokaze o statusu osobe s invaliditetom potrebno je naglasiti da je Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava uputilo pravobraniteljici tumačenje prema kojemu će se za ostvarivanje pojedinih prava, pa tako i prava prednosti pri zapošljavanju, koristiti svi dosadašnji dokazi o invaliditetu sukladno posebnim propisima. Nadalje, a u vezi s prijedlogom pravobraniteljice da se uvede poništavanje ugovora o radu, odnosno rješenja o prijemu u državnu službu ukoliko se ne poštuju odredbe prednosti pri zapošljavanju, Vlada Republike Hrvatske smatra potrebnim naglasiti da Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom nije propisao navedeno postupanje nadležnih tijela u slučaju kršenja prava prednosti pri zapošljavanju osoba s invaliditetom, s obzirom na to da je takvo postupanje uređeno posebnim propisima.

U vezi s točkom 3.15.3. "Mirovinsko osiguranje", odnosno primjedbama i preporukama koje se odnose na "manjkavu medicinsku dokumentaciju prilikom vještačenja u mirovinskom osiguranju u kojoj često nedostaju valjanja obrazloženja te nema poveznice između zdravstvenog stanja i funkcionalne, odnosno radne nesposobnosti osobe...", potrebno je istaknuti da je Uredbom o medicinskom vještačenju u mirovinskom osiguranju (Narodne novine, broj 25/2014) detaljno propisano što se podrazumijeva pod opsegom medicinske dokumentacije koja je potrebna za verifikaciju dijagnoze glavne bolesti, koje podatke treba sadržavati medicinska dokumentacija (podatke o opsegu anatomske oštećenja i funkcionalnog oštećenja, anatomske i funkcionalne promjene utvrđene pri specijalističkom pregledu, prognozi bolesti i dr.), te koje podatke treba sadržavati nalaz i mišljenje vještaka. Navedenom Uredbom je propisano da nalaz i mišljenje vještaka, između ostaloga, treba sadržavati i obrazloženje ocjene. Međutim, iako se podrazumijeva da u obrazloženju ocjene treba detaljno obrazložiti vezu između zdravstvenog stanja, radne sposobnosti i poslova koje osiguranik obavlja, ponekad to nije dovoljno jasno učinjeno, odnosno ponekad je to manjkavo, pa će, s tim u vezi, Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje poduzeti mjere za otklanjanje navedenoga nedostatka. Naime, Vlada Republike Hrvatske smatra da će se objedinjavanjem medicinskog vještačenja u jedinstvenom tijelu vještačenja, ujednačiti metodologija ocjene radne sposobnosti sa svih relevantnih aspekata (potrebne medicinske dokumentacije, verifikacije zdravstvenog stanja, kriterija ocjene, jednoobraznosti sadržaja nalaza i mišljenja vještaka i dr.).

Također, Vlada Republike Hrvatske napominje da će se svi prijedlozi vezani uz povećanje zakonske zaštite prava iz radnog odnosa osoba s invaliditetom, razmotriti i raspraviti u okviru intenzivnih razgovora koji o svim normativnim rješenjima Nacrta konačnog prijedloga zakona o radu još uvijek traju, kako sa socijalnim partnerima, tako i sa ostalom zainteresiranom javnošću. Pritom je potrebno istaknuti da statistički podaci, kao i međunarodna istraživanja, ukazuju da kontinuirano povećavanje zakonske zaštite određenih posebno osjetljivih skupina, te skupine dovodi u još nepovoljniji položaj na tržištu rada.

Nadalje, u točki 3.15.4.1. "Socijalna skrb" pravobraniteljica daje prijedlog da se korištenje prava na status roditelja njegovatelja za osobe s invaliditetom odobri i drugim članovima obitelji, a ne samo roditeljima. Slijedom navedenoga, Vlada Republike Hrvatske napominje da je ovakva mogućnost bila predviđena još Zakonom o socijalnoj skrbi iz 2011. godine (Narodne novine, broj 57/2011), te je ostala u Zakonu o socijalnoj skrbi iz 2012. godine (Narodne novine, broj 33/2012), a postoji i u važećem Zakonu o socijalnoj skrbi (Narodne novine, broj 157/2013).

Također, u Izvješću se navodi da su člankom 30. Zakona o socijalnoj skrbi utvrđene visine zajamčene minimalne naknade prema kojima nema gradacije prema specifičnim kategorijama osoba/korisnika, a izgubljen je dodatak za radno nesposobne osobe, tako da će one, prema sadašnjem Zakonu o socijalnoj skrbi, ostvariti manje iznose pomoći nego prema prijašnjem Zakonu. Vezano uz navedeno, potrebno je istaknuti da prema odredbama Zakona o socijalnoj skrbi pojedine radno nesposobne osobe mogu ostvariti druga prava, primjerice, pravo na doplatak za pomoć i njegu, osobnu invalidninu, kao i razne socijalne usluge.

Osim toga, pravobraniteljica navodi da je "Ministarstvo ostalo na stajalištu da se osobama s invaliditetom koje se zaposle ili dobiju stipendiju za studiranje osobna invalidnina ukine". S tim u vezi, Vlada Republike Hrvatske napominje da je Ministarstvo socijalne politike i mladih centrima za socijalnu skrb uputilo tumačenje Zakona o socijalnoj skrbi, u kojemu je pojašnjeno da osoba s invaliditetom koja ostvaruje stipendiju i nadalje može ostvarivati pravo na osobnu invalidninu ako je riječ o stipendiji koju osoba s invaliditetom prima kao primitak osobe s invaliditetom po posebnim propisima, jer se takva stipendija ne smatra prihodom sukladno članku 9. stavku 2. točki 2.1.4. Zakona o porezu na dohodak (Narodne novine, br. 177/2004, 73/2008, 80/2010, 114/2011, 22/2012, 144/2012, 120/2013, 125/2013 i 148/2013), a u vezi s člankom 4. točkom 18. Zakona o socijalnoj skrbi. Naime, stipendija je zapreka za ostvarivanje prava na osobnu invalidninu samo ukoliko je riječ o stipendiji koja se ostvaruje po drugoj osnovi (npr. temeljem odluke javnopravnog tijela ili ugovorom s potencijalnim budućim poslodavcem), budući da je takva stipendija prihod i osobna invalidnina se u tom slučaju umanjuje za iznos toga prihoda (ukoliko je on manji od 1.250,00 kuna), a ukoliko je takav prihod viši od navedenoga iznosa, nisu ispunjene zakonske pretpostavke za ostvarivanje prava na osobnu invalidninu.

Nadalje, u točki 3.15.5. "Neovisno življenje i život u zajednici", vezano uz tematiku osoba na smještaju, ističe se da su ovim osobama prekršena prava na izbor mjesta boravka, da ne mogu birati gdje i s kim će živjeti, da žive nametnutim načinom života, te da su izolirani u obiteljskom domu ili udomiteljskoj obitelji u kojoj ne žele biti. Nastavno na predmetnu tvrdnju potrebno je napomenuti da primjenom načela individualizacije korisnik ostvaruje prava u sustavu socijalne skrbi u skladu s individualnim potrebama i uz aktivno sudjelovanje, te daje svoj pristanak na smještaj. Budući da korisnik i stručni radnik centra za socijalnu skrb zajednički dolaze do odluke o smještaju i biraju najpovoljniju mogućnost za korisnika, Vlada Republike Hrvatske smatra da nisu prekršena prava na izbor mjesta boravka.

Osim toga, navedeno je da je Ministarstvu socijalne politike i mladih preporučeno nastaviti započeti proces deinstitucionalizacije korisnika domova socijalne skrbi, te intenziviranje aktivnosti u procesu razvoja usluga u zajednici, kako bi se osobama s mentalnim oštećenjima, ali i drugim kategorijama osoba s invaliditetom, što prije omogućilo aktivno sudjelovanje u životu zajednice. Usluge je zakonskim normama potrebno urediti na način da centri za socijalnu skrb koji su ovlašteni organizirati skrb za osobe s invaliditetom

prema načelima uključenosti u zajednicu i uz poštivanje izbora korisnika, imaju mogućnost izabrati i kombinirati različite usluge, kako bi korisnici imali odgovarajuću zaštitu i zadovoljavajuću razinu neovisnosti. Vezano uz navedeno, Vlada Republike Hrvatske ističe da su Zakonom o socijalnoj skrbi, između ostaloga, propisana prava i usluge za korisnike te načini njihova ostvarivanja (uz mogućnost kombiniranja različitih prava, odnosno usluga), uz poštivanje svih načela socijalne skrbi, a posebno načela uključenosti korisnika u zajednici, načela individualizacije, te slobode izbora.

Vezano uz navod u točki 3.16. " Sudjelovanje u političkom i javnom životu", o tome da je prema podacima Ministarstva socijalne politike i mladih broj birača smještenih u ustanovama socijalne skrbi koji su se aktivno registrirali bio 600, od kojih je njih 560 izašlo na izbore, skrećemo pozornost da se aktivna registracija odnosi isključivo na hrvatske državljane koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, a biračima koji su smješteni u ustanovama socijalne skrbi na izborima se omogućava glasovanje izvan mjesta prebivališta ukoliko podnesu zahtjev za privremeni upis, odnosno izdavanje potvrde za glasovanje izvan mjesta prebivališta. Stoga je potrebno voditi računa da se u budućim dokumentima izraz: "aktivno registrirali" zamijeni izrazom: "prijavili za glasovanje izvan mjesta prebivališta".

Nadalje, vezano uz napomenu pravobraniteljice za osobe s invaliditetom o tome da provođenje ovrha dodatno pogoršava težak socijalni položaj osoba s invaliditetom, potrebno je istaknuti da je odredbom članka 172. Ovršnog zakona (Narodne novine, br. 112/2012 i 25/2013) propisano da su od ovrhe izuzeta: primanja po osnovi zakonskog uzdržavanja, naknade štete nastale zbog narušenja zdravlja ili smanjenja, odnosno gubitka radne sposobnosti i naknade štete za izgubljeno uzdržavanje zbog smrti davatelja uzdržavanja; primanja po osnovi naknade zbog tjelesnoga oštećenja prema propisima o invalidskom osiguranju; primanja po osnovi socijalne skrbi; primanja po osnovi privremene nezaposlenosti; primanja po osnovi doplatka za djecu, osim ako posebnim propisom nije drukčije određeno; primanja po osnovi stipendije i pomoći učenicima i studentima; naknada za rad osuđenika, osim za tražbine po osnovi zakonskoga uzdržavanja te za tražbine naknade štete prouzročene kaznenim djelom osuđenika; primanja po osnovi odličja i priznanja; roditeljne i roditeljske novčane potpore, osim ako posebnim propisom nije drugačije određeno; te ostala primanja izuzeta od ovrhe po posebnim propisima.

Odredbom članka 173. Ovršnog zakona propisano je da ako se ovrha provodi na plaći ovršenika, od ovrhe je izuzet iznos u visini dvije trećine prosječne neto plaće u Republici Hrvatskoj, a ako se ovrha provodi radi naplate tražbine po osnovi zakonskog uzdržavanja, naknade štete nastale zbog narušenja zdravlja ili smanjenja, odnosno gubitka radne sposobnosti i naknade štete za izgubljeno uzdržavanje zbog smrti davatelja uzdržavanja, iznos u visini od jedne polovine prosječne neto plaće u Republici Hrvatskoj, osim u slučaju ovrhe radi prisilne naplate novčanih iznosa za uzdržavanje djeteta u kojem slučaju je od ovrhe izuzet iznos koji odgovara iznosu od jedne četvrtine prosječne mjesečne isplaćene neto plaće po zaposlenom u pravnim osobama Republike Hrvatske za proteklu godinu. Ako ovršenik prima plaću koja je manja od prosječne neto plaće u Republici Hrvatskoj, od ovrhe je izuzet iznos u visini dvije trećine plaće ovršenika, a ako se ovrha provodi radi naplate tražbine po osnovi zakonskog uzdržavanja, naknade štete nastale zbog narušenja zdravlja ili smanjenja, odnosno gubitka radne sposobnosti i naknade štete za izgubljeno uzdržavanje zbog smrti davatelja uzdržavanja, iznos u visini jedne polovine neto plaće ovršenika. Prosječna neto plaća u tom smislu je prosječan iznos mjesečne neto plaće isplaćene po jednom zaposlenom u pravnim osobama u Republici Hrvatskoj, za razdoblje siječanj - kolovoz tekuće godine, koju utvrđuje Državni zavod za statistiku i objavljuje u Narodnim novinama, najkasnije do 31.

prosina te godine. Tako utvrđeni iznos primjenjivat će se u idućoj godini. Navedene odredbe primjenjuju se i na ovrhu na naknadi umjesto plaće, naknadi za skraćeno radno vrijeme, naknadi zbog umanjenja plaće, mirovini, plaći vojnih osoba te na primanja osoba u pričuvnom sastavu za vrijeme vojne službe i na drugom stalnom novčanom primanju civilnih i vojnih osoba. Ovrha na primanju invalida po osnovi novčane naknade za tjelesno oštećenje i doplatak za tuđu pomoć i njegu može se provesti samo radi naplate tražbine po osnovi zakonskog uzdržavanja, naknade štete nastale zbog narušenja zdravlja ili smanjenja, odnosno gubitka radne sposobnosti i naknade štete za izgubljeno uzdržavanje zbog smrti davatelja uzdržavanja, i to do iznosa od jedne polovice toga primanja. Ovrha na primanju po osnovi ugovora o doživotnom uzdržavanju i doživotnoj renti te na primanju po osnovi ugovora o osiguranju života, može se provesti samo na dijelu koji prelazi iznos osnovice na temelju koje se utvrđuje iznos pomoći za uzdržavanje. Slijedom navedenoga, primanja osoba s invaliditetom općenito su izuzeta od ovrhe u punom opsegu, a mogu biti predmet ovrhe isključivo u zakonom propisanim slučajevima. Osim toga, pravobraniteljica je navela da Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda govori o pravu na pošteno suđenje, koje u praksi Europskog suda za ljudska prava, između ostaloga, obuhvaća i pravo na suđenje u razumnom roku, pravo na pravnu sigurnost, te pravo na učinkovitu ovrhu presuda. U vezi s navedenim, Vlada Republike Hrvatske ističe da je upravo s ciljem ostvarenja učinkovitijeg ovršnog postupka donesen Zakon o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima (Narodne novine, br. 91/2010 i 112/2012), kojim je učinjen značajan iskorak u dejudicijalizaciji ovršno-pravne zaštite i prijenosom poslova iz tradicionalne sudske nadležnosti na druga tijela, konkretno na Financijsku agenciju. Učinkovitost procesa te vrste ovrhe pokazala se iznimno značajnom jer je ovrhovoditelju omogućeno da temeljem ovršne isprave, kod Financijske agencije ishodi zapljenu i prijenos novčanih sredstava za koje je određena ovrha, s ovršenikovog računa na svoj račun u poslovnoj banci, bez pokretanja dugotrajnog i skupog sudskog ovršnog postupka.

Zaključno, Vlada Republike Hrvatske predlaže da se prilikom izrade izvješća u narednim godinama vodi računa o tome da se ispravno naznače nazivi propisa te da se, sukladno dobroj praksi u sastavljanju dokumenata u Republici Hrvatskoj, uz navođenje naziva propisa i drugih akata navedu i brojevi Narodnih novina u kojima su ti propisi i drugi akti objavljeni.

Za svoje predstavnike, koji će u vezi s iznesenim mišljenjem biti nazočni na sjednicama Hrvatskoga sabora i njegovih radnih tijela, Vlada je odredila Milanku Opačić, potpredsjednicu Vlade Republike Hrvatske i ministricu socijalne politike i mladih, prof. dr. sc. Rajka Ostojića, dr. med., ministra zdravlja, prof. dr. sc. Miranda Mrsića, dr. med, ministra rada i mirovinskoga sustava, doc. dr. sc. Željka Jovanovića, dr. med., mr. oec., ministra znanosti, obrazovanja i sporta, Orsata Miljenića, ministra pravosuđa, Maju Sporiš, zamjenicu ministrice socijalne politike i mladih, prim. mr. sc. Marijana Cesarika, dr. med., zamjenika ministra zdravlja, Božidara Štubelja, zamjenika ministra rada i mirovinskoga sustava, prof. dr. sc. Sašu Zeleniku, zamjenika ministra znanosti, obrazovanja i sporta, te Sandru Artuković Kunšt, zamjenicu ministra pravosuđa.

